

„Podivnosti“ aneb Co se to tu stalo?

3. část: „Pátrání ve vodě“

Milé děti, dnes se od podivností a zajímavostí objevených v zemi a na zemi nepřesuneme zase o úroveň výš, ale tentokrát změníme prostředí a vlastně se v úrovni naopak tak trošku vrátíme zase pod zem. Vydáme se do vody – do potoků, řek, jezer, rybníků, ale i tůní a louží.

PRŮVODCE

Vážka ploská

Proč právě já?

Protože jsem nejrychlejší a nejjobratnější letec nad vodní hladinou. V mžiku přeletím od rybníku k řece a zase zpět. Velkýma očima zaznamenám i tu nejnenápadnější pozoruhodnost.

Co o mně ještě musíte vědět?

Většinou jsem nepřekonatelně dravý lovec nejen jako dospělec, ale i jako larva. Tou jsem vlastně po většinu svého života a žiji přímo ve vodě. K lovu používám strašidelně vypadající spodní čelist (tzv. masku), kterou umím vymrštit dopředu (vypadá trochu jako obrácené rameno bagru) a ulovit kořist i skoro stejně velkou jako jsem já sama – třeba malou rybkou.

Co zajímavého na mě můžete pozorovat v terénu?

Nás vážek je spousta druhů. Pozorujte i motýlice s tmavě lesklými křídly nebo šídla a šidélka s tenkými zadečky zářícími červeně, zeleně, modře... Podaří se vám zahlédnout i páreček dvou navzájem spojených vážek při páření?

Vážka ploská (Foto Lukáš Kuka)l)

Vážka ploská, tzv. maska (Foto Evžen Tošenovský)

1. Terénní bádání

Letím si tak nad jezerem a chci zkontrolovat v hladinovém zrcadle, jestli jsem dost elegantní. Ale co to? Svůj obraz nevidím, všude je zeleno!

Až se v létě vydáte někam ke stojaté vodě, zaměřte se na její barvu. Z dálky možná odráží nebe a zdá se azurově modrá, hází blyštivé odlesky a láká ke koupání... Ale z blízka může být zelená – na první pohled nebo až na ten druhý. To zelené zbarvení „na první pohled“ často způsobují různé rostliny vznášející se na hladině např. okřehek (viz foto). Avšak známý a pro nás lidi nebezpečný může být tzv. vodní květ způsobený velkým přemnožením sinic, kdy tvoří povlaky na hladině. Do takové vody ale málokdo s radostí vstoupí. Nebezpečnější je právě ten druhý případ, kdy voda na hladině povlak nemá, ale může být zelená až na pohled zblízka. Dejte si na to pozor – může totiž jít o skryté rozšíření sinic, které často vypouští jedovaté toxiny, což lidem může způsobit ošklivé alergické reakce (vyrážka, rýma). Někdy je ale i toto zbarvení způsobeno výskytem většinou neškodných zelených řas.

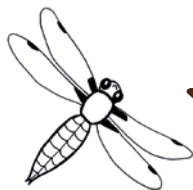

Okřehek (Foto Monika Tošenovská)

Tip: Sinicový test v lahvích

Do čiré PET lahve nabereme testovanou vodu a necháme ji několik minut stát. Pokud zůstává zelená barva rozptýlená, jedná se o zelené řasy. Jestliže se zelená usadí na hladině jako povlak, jedná se o sinice.

2. Terénní bádání

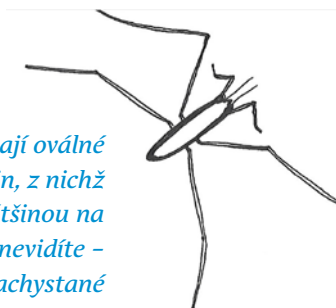

Bystrýma očima sleduji i ten sebemenší pohyb na hladině – tu se něco zavlní, žbluňkne, trochu se vynoří a zase nenápadně plave dál, nebo se dokonce vystavuje na hladině...

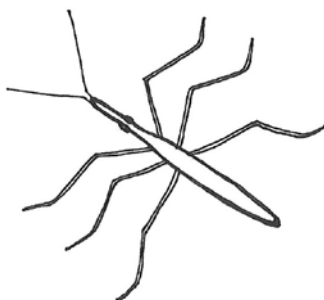
Vezměte si lupu, dalekohled a foťák a vydejte se k jakékoli vodní hladině. Ve skrytu a tiše pozorujte, co se děje. Možná si na tajemná pozorování i dost počkáte – obrňte se tedy trpělivostí, ale stojí to za to!

V loužích se to často hemží nitěnkami, žížalami či třeba známými larvami komárů zavěšenými pod hladinou hlavou dolů. I na hladině často zahlédnete rychlé a sekavé pohyby – lovící bruslařky a vodoměrky. Které jsou které?

Bruslařky mají oválné tělo a 6 končetin, z nichž první dvě většinou na první pohled nevidíte – jsou krátké a nachystané k lovu vpředu.

Vodoměrky mají tenké a dlouhé tělo a protaženou hlavu. Mají 6 dlouhých končetin, které vidíte hned všechny.

Šplouchlo nebo žbluňklo něco nečekaně na hladině rybníka či jezera? Tiše pozorujte hladinu nejen na stejném místě, ale i v blízkém okolí – pokud to bylo blízko břehu, trochu opodál se za chvíli může nenápadně vynořit hlavička žáby nebo i celé její tělo splývající těsně pod hladinou. Možná uvidíte i pár žabích temp. Pokud to žbluňklo dál od břehu, byla to pravděpodobně rybka. I tu můžete vidět plesknout se nad hladinou znovu.

Skokan zelený na hladině vody (Foto Monika Tošenovská)

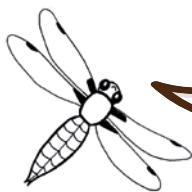
Zahlédli jste na hladině jezera či potoka podezřelou vlnovku? Bystře sledujte okolí na hladině i v trávě – třeba budete mít štěstí a načapáte užovku obojkovou. Ráda loví rybky a přitom lze spatřit na hladině její hlavičku s typickými žlutými pŕlměsíčky za hlavou nebo dokonce celé vznešeně se vlnící dlouhé tělo.

Užovka obojková (Foto Rudolf Rezek)

Svá pozorování zaznamenejte a pošlete nám do redakce fotografii, nakreslený obrázek či krátké vyprávění o tom, co vás nejvíce zaujalo, překvapilo, potěšilo... (monika.tosenovska@seznam.cz)

3. Úkol v časopise

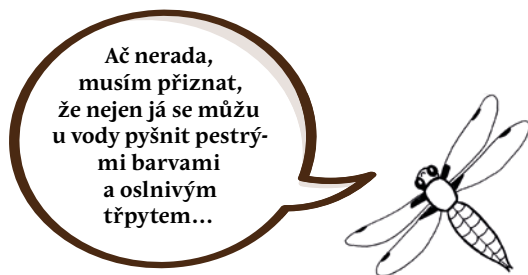

V březích
potoků, řek
i rybníků jsem objevi-
la různě velké otvory –
vstupy do nor.
Víte, kdo tam bydlí?

Zkuste vyluštit slovní přesmyčky (zpřeházejte písmena do správného pořadí) a dozvíte se, kdo třeba v norách u vod bydlí.

RUNETI ALHV KEČDELÁŇ BLUŘEHE RADATON CEROKS

4. Tvoření

Ač nerada,
musím přiznat,
že nejen já se můžu
u vody pyšnit pestrý-
mi barvami
a oslnivým
třpytem...

Každý z vás už určitě někdy viděl nějakou rybu házející odlesky od svých šupin na všechny strany. A třeba takový pstruh, lipan či slunečnice hýří i barvami. Třpytivě měňavé tmavě zelené hlavy kačerů zná také každé malé dítě. A snad jste si už všimli i pestře barevných, kovově lesklých mých příbuzných motýlic, šídel a šidélek. Ale měli jste už to štěstí a zahlédli jste létající „drahokam“ ledňáčka či přímo „papouškovitě“ pestrou vlhu? Ale to asi málokdo z nás. A ještě méně z nás asi mohlo pozorovat modře zbarvené skokany ostronosé při páření. To se opravdu poštěstí jen zřídka.

Ale když se vydáte na správná místa, můžete žasnout nad krásnými vzory a výraznými barvami i v „obyčejných“ loužích a tůních. Tam se na jaře vydávají na své zasnuby vyšňoření samci čolků (samozřejmě i samice, ale ty jsou spíše nenápadné, jak už to tak v přírodě bývá).

Zkuste podle své fantazie vyzdobit tohoto čolčího samečka – barvami, třpytkami, různým recy-materiálem, přírodninami... Budeme moc rádi, když se nám svým výtvozem pochlubíte na e-mail monika.tosenovska@seznam.cz.

PDF s obrázkem k vymalování ke stažení na

